

ISSN:2181-0427 ISSN:2181-1458

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ИЛМИЙ АХБОРОТНОМАСИ**

**НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА**

2021 йил махсус сон

Бош муҳаррир: Наманган давлат университети ректори С.Т.Тургунов

Масъул муҳаррир: Илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор М.Р.Қодирхонов

Масъул муҳаррир ўринбосари: Илмий тадқиқот ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш бўлими бошлиги Р.Жалалов

ТАҲРИРҲАЙЪАТИ

Физика-математика фанлари: акад. С.Зайнобиддинов, акад. А.Аъзамов, ф-м.ф.д., доц. М.Тўхтасинов, ф-м.ф.д., проф. Б.Саматов, ф-м.ф.д., доц. Р.Хақимов, ф-м.ф.д. М.Раҳматуллаев.

Кимё фанлари: акад.С.Рашидова, акад. А.Тўраев, акад. С.Нигматов, к.ф.д., проф.Ш.Абдуллаев, к.ф.д., проф. Т.Азизов.

Биология фанлари: акад. К.Тожибаев, акад. Р.Собиров, б.ф.д. доц.А.Баташов, б.ф.д. Н.Абдурахмонов.

Техника фанлари: - т.ф.д., проф. А.Умаров, т.ф.д., проф. С.Юнусов.

Қишлоқ хўжалиги фанлари: – г.ф.д., доц. Б.Камалов, қ-х.ф.н., доц. А.Қазақов.

Тарих фанлари: – акад. А.Асқаров, с.ф.д., проф. Т.Файзуллаев, тар.ф.д., проф. А.Расулов, тар.ф.д., проф. У.Абдуллаев.

Иқтисодиёт фанлари: – и.ф.д., проф.Н.Махмудов, и.ф.д., проф.О.Одилов.

Фалсафа фанлари: –ф.ф.д., проф. М.Исмоилов, ф.ф.н., О.Маматов, PhD Р.Замилова.

Филология фанлари: – акад. Н.Каримов, фил.ф.д., проф.С.Аширбоев, фил.ф.д., проф. Н.Улуқов, фил.ф.д., проф. Ҳ.Усманова. фил.ф.д., проф. Б.Тухлиев, фил.ф.н., доц.М. Сулаймонов.

География фанлари: - г.ф.д., доц. Б.Камалов, г.ф.д. доц.К.Боймирзаев

Педагогика фанлари: - п.ф.д., проф. У.Иноятгов, п.ф.д., проф. Б.Ходжаев, п.ф.д., п.ф.д., проф. Н.Эркабоева, п.ф.д., проф.Ш.Хонкелдиев, п.ф.д., проф. Ў.Асқарова, п.ф.н., доц. М.Нишонов, PhD П.Лутфуллаев.

Тиббиёт фанлари: – б.ф.д. Ғ.Абдуллаев, тиб.ф.н., доц. С.Болтабоев.

Психология фанлари – п.ф.д., проф. З.Нишанова, п.ф.н., доц. М.Махсудова

Техник муҳаррир: *Н.Юсунов*

Таҳририят манзили: Наманган шаҳри, Уйчи кўчаси, 316-уй.

Тел: (0369)227-01-44, 227-06-12 **Факс:** (0369)227-07-61 **e-mail:** ilmiy@inbox.uz

Ушбу журнал 2019 йилдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси Раёсати қарори билан физика-математика, кимё, биология, фалсафа, филология ва педагогика фанлари бўйича Олий аттестация комиссиясининг диссертациялар асосий илмий натижаларини чоп этиши тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

“НамДУ илмий ахборотномаси–Научный вестник НамГУ” журнали Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг 17.05.2016 йилдаги 08-0075 рақамли гувоҳномаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги (АОКА) томонидан 2020 йил 29 август куни 1106-сонли гувоҳнома га биноан чоп этилади. “НамДУ Илмий Ахборотномаси” электрон нашр сифатида ҳалқаро стандарт туркум рақами (ISSN-2181-1458)га эга НамДУ Илмий-техникавий Кенгашининг 27.10.2021 йилдаги кенгайтирилган йигилишида муҳокама қилиниб, илмий тўплам сифатида чоп этишига рухсат этилган (*Баённома № 13*). Мақолаларнинг илмий савияси ва келтирилган маълумотлар учун муаллифлар жавобгар ҳисобланади.

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021

3. Симонов В. П. Педагогический менеджмент : 50 ноу-хау в упр. пед. системами : учеб. пособие / - 3-е изд., испр. и доп. - Москва : Пед. о-во России, 1999. С. 41- 45.
4. Turgunov S.T., Akmalova D.T. Improving the organization and management of pedagogical processes in higher education institutions through a strategic approach.- // Scientific bulletin of NamSU.- T., 2021 № 4 324-330 p.
5. Turgunov, S. T., Akmalova, D. T. Mechanisms of application of modern approaches to the organization and management of educational processes in Universities. International Journal of Social Sciences, 4(1), 2021. С. 162-167.
6. https://www.studmed.ru/minberg-g-k-unn-db-goshal-s-strategicheskiy-protsess-konceptii-problemye-sheniya_792af23d629.html
7. <https://yandex.uz/turbo/psycologik.ru/s/40-refleksija-cto-jeto-takoe.html>.
8. <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/1009038>

O'UK:303.0022

OLIV TA'LIMDAGI INTEGRATSIYA JARAYONLARI

Urinov Baxrom Jamoliddinovich
Namangan Davlat Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarining xorijiy ta'lim muassasalari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yish irqali integratsion jarayonlarning yuzaga kelishi o'rganilgan. Shuningdek, integratsion jarayonlar natijalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, integratsiya, ilmiy almashinuv, jarayon, ta'lim.

INTEGRATION PROCESSES IN HIGHER EDUCATION

Urinov Bakhrom Djamoliddinovich
Namangan State University

Resume: The article examines the emergence of the processes of racial integration in the establishment of cooperation between higher education institutions and foreign educational institutions. The results of integration processes were also analyzed.

Key words: higher education, integration, scientific exchange, process, education.

ИНТЕГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ

Уринов Бахром Жамолiddинович
Наманган давлат университети

Аннотация: В статье исследуется возникновение процессов расовой интеграции в установлении сотрудничества между высшими учебными заведениями и зарубежными учебными заведениями. Также были проанализированы результаты интеграционных процессов.

Ключевые слова: высшее образование, интеграция, научный обмен, процесс, образование.

Yagona ta'lim makoniga birlashish sifatida milliy ta'lim tizimining rivojlanishidagi asosiy tendentsiyalar aks etadi: kirish va ochiqlik, ta'lim dasturlarining taqqoslanishi va muvozanati, harakatchanlik va malaka tan olinishi. Zamonaviy integratsiya jarayonlarining yetakchi yo'nalishi inson va texnik salohiyatning takrorlanishi va rivojlanishini ta'minlaydigan ta'lim va fanlarning integratsiyasi bilan bog'liq. Tadqiqot tarkibiy qismini kuchaytirish ta'lim sifatini

yaxshilashga yordam beradi va natijada kelajakdagi mutaxassislar uchun innovatsion bozor talablarini oldindan aytib bera oladigan, iqtisodiyot va jamiyatning barqaror rivojlanish dinamikasini ta'minlaydigan, mavhum kelajakni keltirib chiqaradigan muammolarga ijodiy va samarali yondoshishga qodir bo'lgan yangi mutaxassislar bilan ta'minlashi kerak. Jamiyat tobora bilimga tayanmoqda, shuning uchun bugungi kunda ta'lim va ilmiy tadqiqotlarni birlashtirish ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish uchun yangi maqsadga aylanmoqda [1, 2, 3].

Ushbu jarayon xalqaro globallashuv sharoitida yosh olimlar va mutaxassislarni tayyorlash uchun ko'p formatli tizimni yaratish uchun xalqaro ilmiy hamjamiyatning jamoaviy sa'y-harakatlarini safarbar etishga, jamiyatni tobora axborotlashtirishga, ta'lim va ilmiy-tadqiqot jarayonlarini xalqarolashtirishga, ham ilmiy hamjamiyat, ham yuqori texnologiyalar tarafdorlarining ehtiyojlarini hisobga olgan holda o'sishga asoslangan kompaniyalarni vujudga keltiradi.

Ta'lim va fanning integratsiyalashuvining asosiy shakllari quyidagilardan iborat: fan doktori (PhD), akademik va texnologik magistrlik dasturlariga e'tibor qaratgan holda mahalliy va xorijiy universitetlarning qo'shma o'quv dasturlari; qo'shma ilmiy loyihalarni amalga oshirish; tarmoqli ilmiy laboratoriyalar va innovatsion turdagi tarkibiy bo'linmalar yaratish; aspirantlar va tadqiqotchilarning akademik harakatchanligini rivojlantirish.

Tarixan universitetlarning asosiy roli - bu bilimlarni yig'ish, jamlash va jamiyatga etkazishdir, ammo bugungi kunda dunyodagi iqtisodiy vaziyat va real raqobat universitetlarning yangi darajadagi mutaxassislarni tayyorlash va tayyorlash uchun qo'shimcha ichki zahiralarni faol izlash va ulardan foydalanish vazifasini yuklamogda. Universitetlar iqtisodiyotni intellektual yuqori malakali kadrlar bilan ta'minlash, texnologik innovatsion salohiyatni oshirish orqali davlatlar iqtisodiy taraqqiyotining lokomotiviga aylanishi kerak. Ushbu muammolarni hal qilish uchun turli xalqaro assotsiatsiyalar va birlashmalarga kirish maqsadga muvofiq bo'lib, ular ichida ilg'or tajriba almashish, birgalikda foydalanish markazlarini yaratish, bir-birlarining kuchli tomonlaridan foydalanish, ta'lim xizmatlarining sifati va raqobatdoshligini oshirish va yaxshilash mumkin. Shu sababli, universitetlararo hamkorlik, xususan qo'shma diplomlar va ikki tomonlama diplom dasturlari kabilar oliy ta'lim va ilmiy tadqiqotlarning umumiy makonini shakllantirishning asosiy vositasi, hamkorlikning samarali va keng rivojlangan shakli, talabalar va o'qituvchilar uchun akademik va ilmiy almashinuv dasturlari va amaliyotlari bo'ldi [4].

Xalqaro va milliy miqyosda universitetlararo hamkorlik laboratoriyalar, texnoparklar, ishlab chiqarish ustaxonalari shaklida universitetlarning bir-birlarini moddiy boyliklari bilan almashinishi va ta'minlanishi uchun zarur bo'lgan maydonni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu qo'shma dastur va loyihalarni amalga oshirishni ta'minlash, iqtisodiyotning real tarmoqlarida qo'shma ishlanmalarni joriy etish va universitetlarning innovatsion salohiyatini oshirish imkonini beradi.

An'anaga ko'ra, universitetning obro'si ko'p jihatdan uning ta'lim dasturlari sifatiga bog'liq, shuning uchun qo'shma o'quv dasturlari va loyihalarida ishtirok etadigan o'qituvchi va talabalar shaxslararo va kasbiy mahoratini kuchaytiradi, chet tillarini bilish darajasini oshiradi, madaniyatlararo va davlatlararo dialog rivojlanishini ta'minlaydi. shuningdek, davlat, ishlab chiqarish, ta'lim va fan o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning yangi shakllari [5].

Yaqinda integratsiya g'oyalari nafaqat xalqaro miqyosda, balki davlatlar ichida ham amalga oshirilmoqda. Xususan, O'zbekiston yetakchi universitetlarni (yoki shunga o'xshash

tarmoq tuzilmalarini - asosiy universitetlar, malaka oshirish markazlari, tarmoqlararo tadqiqot markazlari) rivojlantirishga yo'naltirdi, ular mintaqalarda oliy ta'lim va fanning integratsiya jarayonlarining "lokomotivi" bo'lib xizmat qilishi kerak. Ushbu tendentsiyaning mamlakat va dunyodagi tabiati integratsiyaning mohiyatini, uning inson va jamiyat rivojlanishidagi rolini ilmiy tushunishni talab qiladi. Integratsiyaning asl sabablari va tamoyillarini tushunmasdan turib, oliy ta'limdagi integratsiya tendentsiyalarini (kelib chiqishi, maqsadlari, amalga oshirish mexanizmlari, ijobiy va salbiy tomonlari, natijalar, samaradorlikni baholash usullari) professional ravishda o'rganish va ularni yanada samarali amalga oshirish va boshqarish mumkin emas.

Integratsiya asosiy yo'nalishni - birlashish bilan rivojlanish, mohiyati murakkablik bilan o'zgarishda aks ettiradi. Zamonaviy iqtisodiy tizim modeliga o'xshab, oliy ta'lim tizimi elementlarining o'zaro ta'sir yo'nalishiga qarab, integratsion jarayonlarning bir necha darajalarini ajratish mumkin:

- makrointegratsiya - jahon ta'lim makoniga integratsiya (Boloniya jarayoni, Shanxay hamkorlik tashkiloti va BRICS tarmog'i, alohida mamlakatlarning global birlashishi doirasidagi integratsiya hodisalari va boshqalar);

- mezointegratsiya - oliy ta'limning ichki tizimli integratsiyasi (federal universitetlar, milliy tadqiqot universitetlari, mintaqaviy etakchi universitetlar va boshqalar);

- mikrointegratsiya - ta'lim tashkilotlarida aloqalarni shakllantirish: fanlararo tadqiqotlar; fanlararo bo'limlar; fanlararo ta'lim makonini shakllantirish; qo'shma o'quv dasturlari va modullarini yaratish; ijtimoiy ta'lim komponentlarini o'quv dasturlariga kiritish; texnologik va tadbirkorlik ta'limi dasturlarini yaratish orqali o'quv, ilmiy va uslubiy innovatsion faoliyatni birlashtirish [6].

Maykl Barber (2013) "Ko'chki kelmoqda" kitobida ta'kidlaganidek, oliy ta'lim va inqilob bizning dunyomiz o'zgarishi sari ta'limning barcha tomonlari o'zgarishi kerak. Savol tug'iladi: universitet ta'limi yoshlarni XXI asrda mehnat bozoriga yaxshi tayyorlashmi, bu yuqori sifatli bo'ladimi? Tajriba shuni ko'rsatadiki, integratsiyaning asosiy maqsadi raqobatga bardosh berishdir (xalqaro ta'lim muhitida milliy ta'lim tizimi; boshqa mahalliy universitetlar orasida universitet; ustunlik uchun kurashda bilim sohasi va boshqalar).

Natijada integratsiya nafaqat maqsadga, balki integratsiyalashuv jarayonlarida ishtirokchilarning raqobatbardoshligini oshirish, samarali taraqqiyotni ta'minlash vositasiga aylanadi.

Bugungi kunda ta'lim ijtimoiy rivojlanishning global omillaridan biri bo'lib, nomutanosibliklarni bartaraf qiladi, dunyo iqtisodiyotida siyosiy barqarorlik va barqaror rivojlanishni ta'minlaydi.

Universitetlarning yangi vazifasi ta'limni modernizatsiya qilish uchun kuchli rag'batlantiruvchi omil bo'lib, bilimlar iqtisodiyotini rivojlantirishning real ehtiyojlarini qondirish uchun ishlab chiqilgan [3,7]. Oliy ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik davlatlararo munosabatlarning va global miqyosdagi tashkilotlar va muassasalar darajasidagi o'zaro munosabatlarning, shuningdek, turli mamlakatlarning oliy ta'lim sohasidagi ayrim olimlar va amaliyotchilar o'rtasidagi muhim qism sifatida qaraladi. Ilmiy tadqiqotlar va texnologiyalarni rivojlantirishdagi etakchilik ko'p jihatdan fan, ta'lim va biznes integratsiyasining samaradorligi bilan belgilanadi. Tarmoq shaklidagi o'zaro munosabatlar bilim va texnologiyalarni globallasuvi va bilimlarga asoslangan iqtisodiyotning paydo bo'lishi sharoitida mamlakatlarning barqaror rivojlanishi va raqobatdoshligining samarali vositasiga aylandi. Shu

sababli, so'nggi yillarda turli formatlarda (universitet-korxonalar, korporativ institutlar; tarmoqlararo va tarmoqlararo loyihalar) va turli xil modellar bo'yicha (qo'shma o'quv va ilmiy-tadqiqot dasturlari, ilmiy tadqiqotlar) amalga oshirilayotgan integratsiya jarayonlarining, xususan, Yevropa integratsiyasining darajasi oshdi.

Ta'kidlash joizki, ta'limda integratsiyaning asosiy vositalari Boloniya jarayonining vositalari bo'lib, ular xalqaro ta'lim makonida, shu jumladan maqsadlarni belgilash darajasida qatnashadigan barcha mintaqalar uchun tushunarli va shaffofdir.

Yevropa integratsiyasi va xalqaro hamkorlikning asosiy maqsadlari:

- ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash;
- uzluksiz ta'lim va "hayot davomida ta'lim" strategiyasini amalga oshirish zaruriyati;
- ta'limning milliy xususiyatini saqlab qolgan holda dunyo madaniyati boyliklari bilan tanishtirish;
- samarali boshqaruv modellarini izlash;
- ta'limni moliyalashtirish manbalarini kengaytirish;
- ta'lim faoliyatini, shu jumladan alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan talabalarni modernizatsiya qilish uchun me'yoriy-huquqiy bazani rivojlantirish va takomillashtirish;
- o'quv jarayoni ishtirokchilari uchun ijtimoiy ta'minot.

Yevropa integratsiyasining asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

- dunyoni yaxlit tasavvur qilish uchun fundamental bilimlarni berish, ta'lim dasturlarining haddan tashqari to'yinganligini oldini olish;
- o'rganish imkoniyati va hayot davomida o'rganish uchun sharoit yaratish (ilg'or malaka oshirish, qayta tayyorlash va boshqalar) haqida tushunchani shakllantirish;
- talabalarining kasbiy va shaxsiy rivojlanishini hamda doimiy o'zgarishlarga moslashish qobiliyatini ta'minlaydigan vakolatga asoslangan yondashuvga o'tish;
- avtoritar pedagogikani bag'rikenglik pedagogikasi bilan almashtirish, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarni sub'ekt mavzusiga aylantirish, shunda mutaxassislar bozor iqtisodiyoti sharoitida mas'uliyatli va samarali bo'lishga qodir bo'lgan o'z-o'zini ta'minlash qobiliyatiga ega shaxslar bo'lishi kerak;
- bilimga, o'zini o'zi anglashga va shaxsiyatni rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojni shakllantirishga asoslangan talabalarga yo'naltirilgan ta'lim modelini joriy etish;
- boshqa odamlar va ijtimoiy tuzilmalar bilan o'zaro munosabatda bo'lish, nizolarni tartibga solish ko'nikmalarini o'rgatish: hayot jarayonida yuzaga keladigan psixologik, ijtimoiy, siyosiy, millatlararo;
- o'zgarish dinamikasi va o'zgarishlarni sezish qobiliyatiga mos keladigan ta'limning innovatsion rivojlanishini ta'minlash.

Ta'kidlash joizki, ta'limning yevropa integratsiyasi - bu har doim bo'lib kelgan va maqsadga muvofiq bo'lgan pedagogik qarz olish bilan bog'liq bo'lmagan ob'ektiv va doimiy ravishda rivojlanib boradigan jarayon, ammo umumiy parallel jarayonlar va umumiy ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hodisalar bilan bog'liq bo'lgan, shu jumladan: ko'p tomonlama dunyo iqtisodiy aloqalari; axborotni dunyoning deyarli har bir burchagiga kirishni ta'minlaydigan o'zlarining rivojlangan infratuzilmasiga ega axborot texnologiyalari; insoniyatning tsivilizatsiya muammolari, birinchi navbatda atrof-muhit; global bozor g'oyalari, erkinlik, insonparvarlik va umumbashariy qadriyatlar. Ta'lim tizimiga xalqaro integratsiya, hayotning boshqa sohalarida bo'lgani kabi, murakkab, qarama-qarshi va uzoq davom etadigan jarayondir. Ko'pgina muammolar milliy darajadan milliy darajaga o'tishning murakkabligi bilan bog'liq. Shu sababli,

integratsiyaning asosiy maqsadi har bir mamlakatning imkoniyatlaridan tashqaridagi muammolarni hal qilish uchun milliy ta'lim tizimining potentsialini birlashtirish: savodsizlik va sifatli ta'lim olish uchun tengsizlikni bartaraf etish; natijalar va o'qish davrlarining avtomatik tan olinishini ta'minlash uchun ta'lim siyosati elementlarini uyg'unlashtirish va o'quv dasturlarini uyg'unlashtirish; ilmiy darajalarning izchilligi; akademik harakatchanlikni kengaytirish; ta'lim sifatining umumiy standartlarini ishlab chiqish; milliy ta'lim tizimining ichki salohiyatini oshirish.

Shu bilan birga, amaliyot shuni ko'rsatadiki, ta'limda universalizm ijtimoiy-siyosiy tuzilmalar, madaniy va til an'alarining xilma-xilligi saqlangan taqdirdagina mumkin. Integratsion jarayonlar muvaffaqiyatining asosiy xususiyati milliy ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlariga xos madaniy o'ziga xoslikning ahamiyati va milliy yondashuvlar va an'analarni saqlash edi. Integratsiya har bir kishi uchun ham, jamiyat uchun ham madaniy va ilmiy merosni saqlash bilan birga bilimlarni kengaytirishning muhim omiliga aylanib bormoqda. Shu sababli, globallashtirishdan farqli o'laroq, integratsiya milliy ta'lim tizimlarini birlashtirishga intilmaydi, balki tez o'zgaruvchan va o'zaro bog'liq bo'lgan dunyoda o'zaro hamkorlik qilish uchun ko'rsatma sifatida o'zaro tushunish va o'zaro boyitishga e'tiborni iqtisodiyot, siyosat va xalqaro hamkorlikning boshqa sohalarini rivojlantirishda barqarorlashtiruvchi elementga aylantiradi.

Ushbu darajadagi integratsion jarayonlarga Yevropa Ittifoqi misol bo'la oladi, uning ta'lim siyosati izchil integratsiya zarurligini tan olish va unga bir vaqtning o'zida va yagona formatda erishish mumkin emasligini anglash asosida amalga oshiriladi.

Yevropa Kengashi va Yevropa Ittifoqi strategiyani belgilaydi va integratsiya jarayonlarini amalga oshirishga yordam beradi. Yevropa Kengashi jamoat hayotining turli masalalarini ko'rib chiqadi, ammo hokimiyat vakolatiga ega emas va Yevropa Ittifoqi Yevropa davlatlarining umumiy ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy strategiyasining asosiy yo'nalishlarini aniqlashda asosiy rol o'ynaydi. Yevropa Ittifoqi rahbarligi ostida unga a'zo davlatlar akademik hamkorlik uchun asos bo'lgan va talabalar va o'qituvchilarning yevropa Yevropa makonida harakatchanligini oshiradigan hujjatlar ustida faol ish olib borishdi. Shu bilan birga, ta'lim sifatini ta'minlash hamkorlikning eng muhim yo'nalishlaridan biridir va EHEA a'zo davlatlarining kelishilgan kelishuvlarni bajarish majburiyati Ening strategik maqsadiga mos keladi - dunyoda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qodir dunyoda eng raqobatdosh va dinamik bilimga asoslangan iqtisodiyotga aylanish. va jamiyatning ijtimoiy hamjihatligi .

Ko'pgina mamlakatlarda bu jarayonlar ikkita qarama-qarshi tendentsiyalar ta'sirida sodir bo'ladi: bir tomondan, rivojlanishning turli darajalaridagi milliy ta'lim tizimlarining yaqinlashishi ortib borayotgan ehtiyoj, boshqa tomondan, mintaqalarning raqobatbardoshligi va iqtisodiy barqarorligiga erishish istagi bilan bog'liq bo'lgan mintaqaviy ehtiyojlarning dolzarbligi.

Yevropa ta'limi sohasidagi integratsion jarayonlar mamlakatimiz uchun alohida qiziqish uyg'otadi: asosiy bosqichlar va harakatlantiruvchi kuchlarni aniqlash, amalga oshirish printsiplari va usullarini tanlash, samarali vositalarni yaratish, muvaffaqiyat omili va islohotlarning asosiy yo'nalishlarini tahlil qilish. Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlarning ta'lim sohasidagi hamkorligi shakllari va mexanizmlari Rossiya uchun Boloniya deklaratsiyasini imzolagan, shuningdek MDHning asosiy sheriklari bilan hamkorlik qilish vositasi sifatida samarali hisoblanadi.

Ta'lim sohasi zamonaviy muammolarga javob bera oladigan va jamiyatda va fanda yuz berayotgan o'zgarishlarga mos ravishda o'zgaradigan mutaxassislarni shakllantirish va tarbiyalash uchun javobgardir. Oliy maktabning asosiy vazifasi shaxsga o'zini anglash, salohiyatini kashf etish va rivojlantirish, o'z erkinligi va hayotni tanlash uchun javobgarligini qabul qilish va anglashda yordam berishdir. Shaxsiy rivojlanish jarayonida mutaxassisning tayyorgarligi va malakasini shakllantirish bo'lib, unga raqobatbardoshlik, kasbiy harakatchanlik va martaba rivojlanishini ta'minlaydi.

Mahalliy va Yevropa Ittifoqida ta'lim uchun umumiy makonni yaratish, shuningdek Yevropada oliy ta'lim uchun umumiy makonni shakllantirishda samarali ishtirok etish vaqt va tizimli yondashuvni talab qiladi. Ichki oliy ta'lim tizimining raqobatdoshligini ta'minlash, mamlakatning milliy, madaniy va ijtimoiy-iqtisodiy o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish va ta'lim sifatini oshirish uchun hamkorlikning barcha vositalaridan foydalanish zarur.

Integratsiyalashuvning har xil shakllari, usullari va dinamikasida quyidagi vazifalar ustuvor hisoblanadi: ta'lim sifatini ta'minlash, qo'shma o'quv dasturlarini ishlab chiqish va o'qituvchilar, talabalar va mutaxassislarning akademik harakatchanligini oshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Европейская интеграция: учебник / под. ред. О.В. Буториной. – М.: Деловая литература, 2011. – 720 с.
2. Интернационализация высшего образования: тенденции, стратегии, сценарии будущего / под ред. М.Л. Агранович, И.В. Аржанова, В.А. Галичина. – М.: Логос, 2010. – 280 с.
3. Пидоричева И.Ю. Основные задачи и организационные принципы интеграции науки и образования // Экономика промышленности. – 2008. – Вып. № 2 (41).
4. Deem Rosemary. Transforming Higher Education in Whose Image? Exploring the Concept of the «World-Class» University in Europe and Asia», Higher Education Policy / Rosemary Deem, Ka Ho Mok and Lisa Lucas. –2008. – № 21. – P. 83–97.
5. Сухарев Е.А. Интеграционный потенциал межкультурного диалога в евразийском образовательном пространстве / Е.А. Сухарев // Вестник МГЛУ. –2014. – Выпуск 11 (697). – С. 9–20.
6. Копров В.М. Интеграционные процессы в инновационной среде высшей школы / В.М. Копров, Е.В. Сапир // Интеграция образования. – 2016. – Т. 20. – № 3. – С. 382–392.
7. Ломакина И.С. Программы ЕС в сфере образования и профессиональной подготовки как способ реализации европейской образовательной политики / И.С. Ломакина // Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств. – 2012. – № 2 (30). – С. 173–178.

77	Анализ семантических классов переходных глаголов в русском и узбекском языках с позиции дистрибутивной грамматики Фахриддин И.А.	373
78	Влияние интернет сленгов на речевую культуру молодёжи. Ташпулатова М.О.	379
79	Совершенствование методов преподавания при изучении интернационализма творчества льва толстого в академических лицеях Узбекистана Елена В.Ч.	383
80	Абдулла Қаҳҳор “Анор” ҳикоясидаги диалогик нутқнинг психоллингвистик хусусиятлари Фазлиева А.Ж.	389
81	функционально- семантическое поле — направленности и кратности движения в русско и узбекском языках Бобажанова М.Т.	393
82	Чтение вслух как фактор эмоционального развития ребенка. Мирзаназарова А.М.	398
83	О нетерпимости к «Национальному чванству» в творчестве М. Салтыкова – Щедрина в школьном изучении Елена В. Чжен	405
84	Этнографизм терминларининг лингвистик таҳлили Саидова М.Ш.	410
85	Ўзбек тили гемеронимларининг лисоний такомил Юлдашев О.Т.	412

13.00.00

**ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ
PEDAGOGICAL SCIENCES**

86	Современные подходы к организации и управлению педагогическими процессами в вузах Тургунов С. Т., Акмалова Д. Т.	417
87	Oliy ta'limdagi integratsiya jarayonlari Urinov B.J.	422
88	Ўқувчиларда толерантлик тафаккурини шакллантиришнинг ижтимоий-педагогик зарурияти Гафурова Н.Р.	428
89	Implementation of task-based learning in teaching english to it sphere: benefits and problems Alihonova M.	434
90	Tarbiyachining innovatsion faoliyati maktabgacha ta'limni rivojlantirish omili sifatida Mirzatova G. X.	439